

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za suzbijanje zlouporabe droga
10000 Zagreb, Sv. Preobraženja 4
Tel.: 01/48 78 122; Fax: 01/48 78 120

Klasa: 530-08/15-23/03
Ur. broj: 50436-02/02-15-19
Zagreb, 09. studeni 2015.

BILJEŠKA

**s Regionalne edukacije o Smjernicama za psihosocijalni tretman
ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom
sistemu/Smjernicama za smanjenje štete**

30.listopada 2015., Hotel Osijek, Osijek

Ured za suzbijanje zlouporabe droga organizirao je regionalnu edukaciju o Smjernicama za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu/Smjernicama za smanjenje štete koja se **održala 30. listopada 2015. s početkom u 9:30 sati u Hotelu Osijek, Šamačka 4, Osijek.**

Edukacija je bila namijenjena stručnjacima iz zdravstvenog sustava (bolnice, službe za zaštitu mentalnog zdravlja i prevenciju ovisnosti), socijalnog sustava (centri za socijalnu skrb, terapijske zajednice i udruge koje pružaju psihosocijalni tretman) te zatvorskog sustava (kaznionice i zatvori) s područja Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske, Virovitičko-podravske, Požeško-slavonske i Brodsko-posavske županije, a na istoj je sudjelovalo **46 sudionika** prema popisu u prilogu ove bilješke.

Osnovni cilj edukacije je predstavljanje *Smjernica za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu* koje je u koordinaciji sa stručnom radnom skupinom izradio Ured za suzbijanje zlouporabe droga, a 28. siječnja 2014. godine usvojilo Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske, kao i predstavljanje *Smjernica za programe smanjenja štete* koje su također izrađene u koordinaciji Ureda te usvojene od strane spomenutog Povjerenstva u ožujku 2015. Osim navedenog, ciljevi edukacije su i raspraviti specifičnosti implementacije navedenih Smjernica, pružiti informacije o različitim vrstama psihosocijalnih intervencija i specifičnostima njihove provedbe u različitim okruženjima te promicanje dobre kliničke prakse psihosocijalnog tretmana ovisnika o drogama u različitim sustavima.

Edukaciju je pozdravnim govorom otvorio ravnatelj Ureda za suzbijanje zlouporabe droga g. Željko Petković, koji je istaknuo da je ovo 4. i ujedno posljednja Regionalna edukacija s ciljem predstavljanja Smjernica i poticanja njihove implementacije u praksi. Smjernice za psihosocijalni tretman ovisnosti o drogama u zdravstvenom, socijalnom i zatvorskom sustavu predstavila je dr. sc. Jadranka Ivandić Zimić, savjetnica u Uredu. Cilj prezentacije je bio pružiti osnovno pojašnjenje termina, strukture i sadržaja smjernica te učinkovitih socijalnih intervencija i oblika psihosocijalnog tretmana. Također, naglašen je značaj suradnje između sustava koje smjernice obuhvaćaju kao što su zdravstveni sustav, sustav socijalne skrbi te zatvorski i probacijski sustav. Istaknut je i projekt Resocijalizacije ovisnika te su prikazani glavni rezultati njegove evaluacije. Navedeni Projekt predstavlja primjer dobre prakse i dio je Smjernica za psihosocijalni tretman jer sadrži socijalne intervencije za liječene ovisnike s ciljem njihove socijalne integracije te daje primjer dobre međusobne suradnje spomenutih sustava.

Sljedeće predavanje „Psihosocijalni tretman i psihosocijalne intervencije u Centru za mentalno zdravlje i bolesti ovisnosti ZZJZ Osijek“, održala je gđa. Marija Kribl, dr.med., voditeljica Službe za zaštitu mentalnog zdravlja i prevenciju ovisnosti Osječko-baranjske županije. Glavni fokus je bio na analizi prakse i aktivnosti koje provodi Služba, te na njihovoj učinkovitosti i/ili djelotvornosti s obzirom na resurse. U 2014. godini zabilježeno je 1.699 psihosocijalnih intervencija s time da je od toga 1.368 ponovljenih intervencija. Prema stopi liječenih ovisnika u županijama o opijatima u 2014., Osječko-baranjska županija zauzima četvrto mjesto te možda nije tako „krznog“ statusa poput Istarske i Splitsko-dalmatinske županije, no dr. Kribl je ipak spomenula kako postoji vrlo veliko nepridržavanje smjernica za supstitucijsku terapiju te se predlaže bolji i stroži nadzor njihove primjene u praksi. Istaknuto je kako je učinkoviti cilj ovakvih smjernica u međusobnoj povezanosti, ne samo općenito promicanja mentalnog zdravlja ili ranog prepoznavanja rizičnog ponašanja, već i organiziranje aktivnosti koje su usmjerene prema cijelokupnoj populaciji, a ne samo prema rizičnim skupinama.

Treće predavanje je održala gđa Ružica Korov, dipl.soc.pedagog, predstavnica Centra za socijalnu skrb Osijek s temom „Djelatnost i uloga Centra za socijalnu skrb u prevenciji i tretmanu osoba sa problemom ovisnosti“. Nakon osnovnog uvoda o samoj ulozi i nadležnosti Centra te naglasku na djecu i mlade gdje se posebno vodi računa o zaštiti njihovih prava i najboljeg interesa, ukazalo se na problem kako po završetku programa u Terapijskim zajednicama ili zatvorskim ustanovama korisnici se gotovo nikada ne jave u Centar te bi trebalo veći naglasak staviti na to kako navesti korisnike da se uključe u mjere koje pruža Centar. U zadnje četiri godine, evidentirano je 287 osoba, od čega je 132 bilo maloljetno. Na temelju brojčanih pokazatelja, ne uočava se značajnije povećanje evidentiranih osoba u odnosu na ranije godine s obzirom na 2014. Čak bi se moglo reći da je broj u padu, no uočava se recidiv kod već evidentiranih osoba. Najvećim dijelom se stvara dojam da se radi o eksperimentatorima i vikend konzumentima te se uočava povećanje kaznenih djela posjedovanja i preprodaje droga, odnosno uzgoja konoplje i marihuane. Također, prisutna je i zabrinutost oko konzumacije alkohola i to kod sve mlade populacije. Iako po evidencijama i brojčanim pokazateljima nema značajnog povećanja broja osoba s problemima ovisnosti, u neposrednom radu s mladima i njihovim roditeljima uočavaju se zabrinjavajući podaci o trendovima konzumiranja, eksperimentiranja, korištenja i uživanja u raznim sredstvima.

Sljedeće predavanje pod temom „Psihosocijalni tretman i psihosocijalne intervencije koje se provode u zatvorskom sustavu i probaciji“ predstavili su gđa Andrea Jolić, predstavnica Uprave za zatvorski sustav (Odjel tretmana Kaznionice u Požegi), gosp. Duško Simić, v.d. voditelj ureda i gđa

Katarina Tomanović, probacijska službenica (Probacijski ured Osijek). Gđa Jolić je poseban naglasak stavila na novi pristup u provedbi smjernica, a to je PORTOs – strukturirani grupni program psihosocijalnog tretmana temeljen na kognitivno-bihevioralnom pristupu. Tretman se provodi kroz tri modula: prvi se odnosi na uspostavu trajne supstitucijske terapije kod opijatskih ovisnika, drugi na uspostavu apstinencije kod opijatskih ovisnika koji su u postupku kratke ili spore detoksikacije i treći, drug-free koji teži uspostavi trajne apstinencije kod svih vrsta ovisnika. Od početka ožujka do početka studenog 2014. godine PORTOs je proveden u pilot fazi u Kaznionici u Lepoglavi i Kaznionici u Požegi (Odjel za zatvorenice) te dijelom u Zatvoru u Zagrebu. Evaluacija je provedena na uzorku od 20 zatvorenika/ica. Korišten je PORTOs upitnik koji ispituje motivaciju za promjenu, stavove prema intervencijama / tretmanu / grupnom radu, kritičnost prema kaznenom djelu, odnos prema sigurnosnoj mjeri/uključivanju u tretman, socijalne vještine, kognitivne distorzije, lokus kontrole, ustrajnost, samopoštovanje, kompetentnost, strah od negativne evaluacije, misli i žudnju, kriminalni stil razmišljanja i znanje. Dobivena je statistički značajna razlika u kritičnosti prema kaznenom djelu i odnosu prema sigurnosnoj mjeri/uključivanju u tretman, kognitivnim distorzijama, ustrajnosti, samopoštovanju, te mislima i žudnji u vezi s drogom. Na osnovu navedenog, program PORTOs je ocijenjen kao uspješan te kao program kojim su zatvorenici i zatvorenice izuzetno zadovoljni. G. Simić je u svojoj prezentaciji predstavio općenito rad probacijskih ureda u Hrvatskoj, s naglaskom na potrebu međuresorne suradnje s obzirom da je osobne i okolinske rizične čimbenike vezano uz pojedinog osuđenika potrebno obuhvatiti intervencijskim spektrom tretmanskih intervencija, te kontinuiranim i ciljanim aktivnostima u njegovom osobnom i socijalnom prostoru, uz istovremeno jačanje otpornosti i zaštitnih čimbenika. Stoga, uloga probacijskog službenika je da aktivno uključuje i lokalnu/regionalnu zajednicu sa svim njezinim kapacitetima i resursima.

Sljedeće predavanje je održao g. Tomislav Mišetić, predsjednik udruge Ne-ovisnost na temu „Psihosocijalni tretman i psihosocijalne intervencije koje se provode u okviru terapijske i stambene zajednice Ne-ovisnost“. Veći dio predavanja se odnosio na aktivnosti i pružanje usluga same udruge, koja je 2007. osnovala terapijsku zajednicu, a 2009. stambenu zajednicu, a od 2011. imaju i drop-in centar. Trenutno je zaposleno osam stalnih zaposlenika te oko 20-ak volontera. Udruga Ne-ovisnost je pokazala da je i dalje jako aktualna po pitanju sprečavanju zlouporabe droga tako što za 2015./2016. razdoblje ima financirana čak četiri projekta. U suradnji s Centrima za socijalnu skrb, Službama za prevenciju ovisnosti te zatvorskim sustavima nastoje pomoći korisnicima u pružanju psihosocijalne podrške, smještaja i prilagodbe povratka u društvo. U svome zaključku, g. Mišetić je istaknuo kako su terapijske zajednice do danas doživjele značajnu transformaciju, od laičkog samoorganiziranog smještaja do stručnih i relevantnih čimbenika koji daju adekvatne odgovore u rehabilitaciji ovisnika. Ujedno, terapijske zajednice su postale komplementarne medicinskom pristupu liječenja ovisnosti te mu više ne proturječe, dok su same *Smjernice za psihosocijalni tretman ovisnika* dale korisne informacije o učinkovitosti pojedinih intervencija i uvelike olakšale rad s korisnicima.

U okviru edukacije gđa. Josipe Lovorke Andreić, voditeljice Odjela, Ured za suzbijanje zlouporabe droga predstavila je „*Smjernice za programe smanjenja šteta povezanih sa zlouporabom droga*“. Ovim smjernicama su se pobliže željeli definirati pojmovi koji podrazumijevaju sve oblike i aktivnosti u području smanjenja šteta, dati preporuke za razvitak inovativnih programa u području smanjenja šteta, pružiti okvir za djelovanje u različitim okruženjima i područjima smanjenja šteta te promicati dostupnost spomenutih programa na svim područjima Republike Hrvatske. *Smjernice*

sadržavaju opis specifičnih područja smanjenja šteta te primjenu usluga prema specifičnim kategorijama korisnika usluga.

U okviru rasprave istaknuto je da na temelju smjernica treba razvijati programe psihosocijalnog tretmana koji trebaju biti primjer dobre prakse te kako smjernice pridonose povezivanju sustava. Program PORTO-s koji je predstavio zatvorski sustav je jedan od primjera takve pozitivne prakse. Naglašena je i potreba redovite unutarnje i vanjske evaluacije intervencija i tretmana pri čemu su Smjernice od izuzetnog značaja. Istaknuta je relativno dobra suradnja među pojedinim sustavima, ali je i nadalje potrebno kontinuirano razvijati tu suradnju pri čemu je osobito važna uloga Županijskih povjerenstava za suzbijanje zlouporabe droga koji se trebaju redovito sastajati i raspravljati o problemu zlouporabe sredstava ovisnosti na svom području. Predstavnici Ureda su istaknuli da je izrađen i usuglašen Protokol suradnje županijskih povjerenstava s Povjerenstvom za suzbijanje zlouporabe droga Vlade Republike Hrvatske te Uredom, kojim se također želi potaknuti veća aktivnost županijskih povjerenstava kao glavnih koordinativnih tijela na razini lokalne zajednice.

Zaključeno je da su Smjernice kao skup preporuka utemeljenih na znanstvenim dokazima i praksi vrlo koristan alat koji mogu pružiti pomoć stručnjacima u radu s ovisnicima i konzumentima droga u svakodnevnoj praksi.

Bilješku izradila:

dr.sc. Jadranka Ivandić Zimić, savjetnica
u Vladimirovom Uredu

Odobrio:

RAVNATELJ

Željko Petković

